

Svar på Jussi Saramos och 21 andra ledamöters motion om att förbättra handikappservicen för barn

VD/3408/00.02.00.03/2018

RV/SL/AA/LM-P/PK/MS/NJ/KW

Jussi Saramo och 21 andra ledamöter lämnade in följande motion i enlighet med fullmäktiges arbetsordning:

”Enligt ett klagomål som framställts till riksdagens justitieombudsman uppfyller handikappservicen i Vanda inte den lagenliga plikten att enligt behov erbjuda tjänster för barn som behöver särskilt stöd. Handikappservicen i Vanda har följt anvisningar, enligt vilka specialomsorgsprogram ska göras upp endast för utvecklingsstörda. Enligt klagomålet strider denna tolkning mot lagen.

Om handikappservicen och bildningsväsendet avsäger sitt ansvar kan det leda till belastning inom barnskyddet och till oändamålsenliga beslut, till exempel att man använder sig av psykiatriska institutionsplatser. Dessa lösningar är ofta dyrare än de tjänster som verkligen behövs. Barnens föräldrar måste kanske stanna hemma om barnet erbjuds en kortare skoldag. Kommuninvånarna ska inte behöva utsättas för verksamhetsområdenas revirstrider, utan var och en ska få lagenlig service enligt det egna behovet. Barnskyddet ska inte behöva rycka in och åtgärda handikappservicens och skolväsendets brister.

Vi ledamöter som undertecknat motionen föreslår att handikappservicen och bildningsväsendet i Vanda omedelbart vidtar åtgärder för att garantera att handikappade och barn som behöver särskilt stöd får de tjänster de behöver och rätt till grundläggande utbildning. Fullmäktige ska rapporteras om läget när åtgärder vidtas.”

Stadsfullmäktige 9.4.2018 § 25

Beslut:

Stadsfullmäktige beslutade att ta upp ärendet till behandling och sända fullmäktigemotionen till stadsstyrelsen för beredning.

Äldre- och handikappservicen inom verksamhetsområdet för social- och hälsovård samt bildningsväsendet konstaterar följande i sitt svar:

1. *”Enligt ett klagomål som framställts till riksdagens justitieombudsman uppfyller handikappservicen i Vanda inte den lagenliga plikten att enligt behov erbjuda tjänster för barn som behöver särskilt stöd. Handikappservicen i Vanda har följt anvisningar, enligt vilka specialomsorgsprogram ska göras upp endast för utvecklingsstörda. Enligt klagomålet strider denna tolkning mot lagen.*

I lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/2017) bestäms om specialomsorger för dem som på grund av medfödd eller i utvecklingsåldern erhållen sjukdom, lyte eller skada hämmats eller störts i sin utveckling eller sina psykiska funktioner och som inte med stöd av någon annan lag kan få den service de behöver. En del av de tjänster som handikappade personer

behöver ordnas som specialomsorg för utvecklingsstörda, över vilken det utarbetas ett specialomsorgsprogram. I specialomsorgsprogrammet skrivs inte sådana tjänster in som en person får med stöd av någon annan lagstiftning. En del kommuner har följt den praxisen att ett villkor för beviljandet av tjänster för utvecklingsstörda och utarbetandet av ett specialomsorgsprogram är att man blir diagnosticerad med en utvecklingsstörning före man fyllt 18 år. Denna praxis har också tidigare följts i Vanda.

Vanda handikappservices verksamheter omorganiserades hösten 2017 som en del av hela äldre- och handikappservicens nya organisation. Som en del av omorganiseringen utreddes de gamla verksamhetssätt som varit i användning, av vilka ett har varit det som lyfts fram i motionen att specialomsorgsprogram endast utarbetats för de handikappade personer som diagnosticerats som utvecklingsstörda. I Vanda har man inom klienthandledningen för handikappade från och med slutet av år 2017 ändrat tolkningen av utarbetandet av ett specialomsorgsprogram till att också gälla personer som inte fått diagnosen utvecklingsstörd, t.ex. personer som diagnosticerats med någon form av autism men inte har diagnosen utvecklingsstörd. De klagomål till justitieombudsmannen som utgör bakgrunden till fullmäktigemotionen har skett vid en tidpunkt, då denna ändring i verksamhetssättet ännu inte hade gjorts.

2. *Om handikappservicen och bildningsväsendet avsäger sitt ansvar kan det leda till belastning inom barnskyddet och till oändamålsenliga beslut, till exempel att man använder sig av psykiatriska institutionsplatser. Dessa lösningar är ofta dyrare än de tjänster som verkligen behövs. Barnens föräldrar måste kanske stanna hemma om barnet erbjuds en kortare skoldag.*

Handikappservicen i Vanda och bildningsväsendet har intensifierat och fortsätter att intensifiera sitt samarbete när det gäller organiseringen i anslutning till den grundläggande utbildningen för handikappade barn från och med hösten 2017, bl.a. genom att tillsammans kartlägga vilka särskilda behov familjerna har och tydligare än tidigare komma överens om ansvarsfördelningen, för att klientfamiljerna inte ska få den känslan att ingen instans tar ansvar för deras behov. Genom en utvärdering av servicebehovet och en pedagogisk bedömning utreds det handikappade barnet den individuella situation och stödbehov. För barnet och dess familj påbörjas de tjänster som de har behov av.

Handikappservicen och bildningsväsendet har bl.a. kommit överens om att tillsammans utreda hur många barn eller ungdomar det finns utanför handikappundervisningens grupper, som på grund av sitt handikapp behöver särskilt stöd utanför skoltiden. Efter denna utredning förbereds åtgärder för att stödja dem. När det gäller för- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen stärks verksamhetsmodellen för de barns del som behöver stöd, så att de kan delta i verksamheten.

3. *Kommuninvånarna ska inte behöva utsättas för verksamhetsområdenas revirstrider, utan var och en ska få lagenlig service enligt det egna behovet. Barnskyddet ska inte behöva rycka in och åtgärda handikappservicens och skolväsendets brister. Ledamöterna föreslår att handikappservicen och bildningsväsendet i Vanda omedelbart vidtar åtgärder för att garantera att handikappade och barn som behöver särskilt stöd får de tjänster de behöver och rätt till grundläggande utbildning.*

Det finns områden som kommit i skuggan när det gäller familjernas möjligheter att få stöd. Servicen innehåller inte alltid sådana tjänster som passar för målgruppens behov. Ett gemensamt strategiskt mål för äldre- och handikappservicen och familjeservicen är att utveckla

serviceprocesserna för handikappade barn och deras familjer. I Vanda stads service enligt socialvårdslagen har man i äldre- och handikappservicen och barnskyddet upptäckt att det till barnskyddets tjänster hänvisas barn som uppvisar neuropsykiatriska symptom och att tjänsterna inte motsvarar barnens och familjernas behov.

Social- och hälsovårdsväsendet i Vanda har i samarbete med Sitra och Centralförbundet för barnskydd börjat bereda ett påverkningsprojekt som gäller barn och baserar sig på resultat inom ramen för SIB (Social Impact Bond, socialt utfallskontrakt). Målsättningen för påverkan är att förebygga att barn med neuropsykiatriska symptom hamnar hos barnskyddet på grund av sina symptom. Projektet för påverkande investering siktar till att servicen och stödet för målgrupperna i fråga utvecklas betydligt genom att tjänsterna förbättras och luckor i servicen avlägsnas.

Utöver detta ingår för närvarande i servicepaletten till exempel:

Tjänster i hemmet

För sådana handikappade barn/ungdomar, för vilka den ordinarie klubbverksamheten på eftermiddagar eller dag- och semesterverksamheten för barn inom handikappundervisningen inte är lämplig till sin längd eller sitt innehåll, ordnas stöd i form av service i hemmet. Servicen i hemmet (övervakning, assistans, omsorg) ordnas på morgnarna innan skolan börjar, efter skolan, på kvällarna och nätterna beroende på föräldrarnas situation. En förutsättning för att ett barn/en ungdom ska bli klient hos handikappservicen är att barnet/den unga på grund av något handikapp konstaterats ha ett större hjälpbehov än vad som är vanligt för dess åldersnivå. Om det ökade vårdbehovet beror på andra orsaker leder det inte till en klientrelation med handikappservicen.

Neuropsykiatrisk vård och bedömning

I motionen hänvisar man till särskilt svåra situationer i ett handikappat barns/ungdoms liv. I dylika situationer behövs omfattande multiprofessionellt samarbete. Barn och ungdomar som har psykiatriska symptom kan också ha ett handikapp. Psykiatriska sjukdomar kan dock inte skötas inom handikappservicen. Det är synnerligen viktigt att barnets vård och service förverkligas på rätt plats – en plats, där det finns sådan kompetens som klienten behöver. För att utreda situationen görs en neuropsykiatrisk bedömning, till exempel vid Rinnekotis enheter. Ofta påbörjas också medicineringen och uppföljningen vid en psykiatrisk enhet. I vårdförhandlingarna deltar ofta representanter från barnskyddet, handikappservicen och bildningsväsendet.

Stöd i föräldraskapet

Barnet kan under en kort tid placeras i familjevård. I familjevården är det viktigt att skapa ett gott samarbete mellan föräldrarna och familjen. Till familjen kan som köpta tjänster köpas familjecoachning i hemmet. Denna lösning har använts bl.a. vid problematiska situationer i familjedynamiken när det gäller autistiska barn.

Stödet av barns och ungas utveckling

Utgående från bedömningen av vårdbehovet kan det stöd som riktas till barnet utgöras av allt från studiecoachning till sexualterapi.

Ett preventivt stöd av barn och föräldraskap håller på att inledas

Handikappservicen i Vanda har förnyats och utvecklats målinriktat från och med slutet av 2017. En delhelhet av förnyelsen är att skapa en verksamhetsmodell för nätverkssamarbete med alla samarbetsinstanser. I nätverkssamarbetet skapas ett verksamhetssätt för att hålla kontakt, varvid

man inte från fall till fall behöver söka fram de rätta personerna från servicen vid de olika enheterna och verksamhetsområdena. Nätverkssamarbetet med bildningsväsendet och barnskyddet samt socialarbetet har intensifierats betydligt under innevarande år.

Resultatområdet för den grundläggande utbildningen ordnar dag- och semesterverksamhet under läsåret och en del av skolans semestertider för de utvecklingsstörda barn som studerar i handikappundervisningens grupper. Denna verksamhet är avgiftsfri för familjerna. Beslutet om rätten att få delta i verksamheten fattas vid handikappservicen. Övriga elever med särskilt stöd har möjlighet att delta i den för- och eftermiddagsverksamhet som ordnas utgående från lagen om grundläggande utbildning. Verksamheten förverkligas av utomstående serviceproducenter och är avgiftsbelagd för familjerna. För sådana handikappade barn eller ungdomar, för vilka den ordinarie klubbverksamheten som ordnas på eftermiddagar eller dag- och semesterverksamheten för barn som deltar i handikappundervisningen inte är lämplig till sin längd eller sitt innehåll, ordnas stöd i form av service i hemmet.

Stadsstyrelsen 18.6.2018 § 9

Stadsdirektörens förslag:

Stadsstyrelsen beslutar att

- a) ge ledamoten Jussi Saramo och 21 andra ledamöter som undertecknat motionen stadsstyrelsens svar i enlighet med förslaget från verksamhetsområdet för social- och hälsovård och bildningsväsendets verksamhetsområde, och att
- b) föreslå för stadsfullmäktige att stadsstyrelsens svar antecknas för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Stadsfullmäktige 27.8.2018 § 8

Stadsstyrelsens förslag:

Stadsfullmäktige beslutar att anteckna stadsstyrelsens svar för kännedom.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Bilaga:

- Jussi Saramos och 21 andra ledamöters motion om att förbättra handikappservicen för barn

Anvisningar för sökande av ändring: 4.1 Besvärsförbud

Närmare information:

Minna Lahnalampi-Lahtinen, tf. direktör för äldre- och handikappservicen, tfn 09 8392 0028, [fornamn.efternamn\(at\)vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn(at)vantaa.fi),

Minna Salmi, planerare inom utbildningsväsendet, tfn 09 8392 3058, [fornamn.efternamn\(at\)vantaa.fi](mailto:fornamn.efternamn(at)vantaa.fi)